

Deo I

Ono što svi misle da već znate o Windows Visti

The 5th Wave

By Rich Tennant

„Dopada li ti se novi Aero interfejs u Visti?
Super, zar ne?“

U ovom delu...

Većina ljudi je prinudena da koristi Windows Vistu, jer nije imala mnogo izbora. Njihovi novi računari verovatno već imaju instaliranu Vistu. Ili su možda već svi u kancelariji, osim šefa koji i nema računar, prešli na Windows Vistu, pa sada moraju da nauče da rade u tom operativnom sistemu. Ili ih je možda Microsoftov snažan marketinški nastup ubedio da pređu na novu verziju.

Šta god da je u pitanju, u ovom delu dajem kratak pregled osnovnih elemenata u Windows Visti i opis svih onih zbunjujućih reči kao što su prevlačenje mišem, isecanje i prenošenje, i rad s paletama alatki koje nestaju.

Objašnjena su poboljšanja Viste u odnosu na prethodne verzije Windowsa, ali i njene slabe tačke.

Poglavlje 1

Šta je Windows Vista?

U ovom poglavlju

Upoznajte Windows Vistu

Upoznajte nove mogućnosti u Windows Visti

Kako Windows Vista utiče na vaše stare programe

Da li je vaš računar dovoljno snažan da može da podrži Windows Vistu

Koja vam je verzija Windows Viste potrebna

Verovatno ste već čuli za Windows: polja, prozore i kursor koji vas dočekuju kada uključite računar. Dok čitate ovu knjigu, milioni ljudi širom sveta lome glavu s time. Gotovo svaki novi PC koji se danas prodaje ima prethodno instaliranu verziju Windowsa – ovaj operativni sistem vas veselo dočekuje kada prvi put uključite računar.

Čitajući ovo poglavlje, razumećete zašto Windows stanuje u vašem računaru i upoznaćete se s najnovijom verzijom Microsoft Windowsa, nazvanom *Windows Vista*. Objašnjava se po čemu se Windows Vista razlikuje od prethodnih verzija Windowsa, treba li da pređete na novu verziju, i kako će vaš stari, dobri PC podneti prelazak na Windows Vistu.

Šta je Windows Vista i zašto je koristite?

Kompanija Microsoft je napravila i prodaje Windows, ali on nije običan program u kome pišete pismene zadatke ili ljutita elektronska pisma kompanijama od kojih ste naručili proizvode pouzdanjem. Ne, Windows je *operativni sistem*, što znači da on upravlja vašim računarom i nadgleda njegov rad. Postoji već više od 20 godina, a najnovija, izvrsna verzija jeste *Windows Vista*.

Windows je dobio ime po svim tim malim, simpatičnim prozorima (eng. *windows*) na vašem ekranu, u kojima se izvršava neki program. Svaki prozor prikazuje neke informacije: sliku, tekući program ili zagonetno tehničko upozorenje. Na ekran možete smestiti nekoliko prozora istovremeno i prelaziti iz jednog u drugi, radeći u različitim programima. Isto tako, možete uvećati prozor tako da obuhvati čitav ekran.

Kao stroga majka koja pištaljkom poziva decu za sto, Windows upravlja svakim prozorom i delom vašeg računara. Kada isključujete računar, na ekranu se pojavljuje Windows i nadgleda rad tekućih programa. Tokom ove akcije, Windows omogućava da sve protekne glatko, pa čak i ako programi, poput nemirne dece, počnu da se gađaju hranom.

Uz to što upravlja i šefuje vašim programima, Windows Vista ima i obilje besplatnih programa. Iako vaš računar može raditi i bez njih, nije loše imati ih. Ti programi omogućavaju da radite različite stvari – pišete i štampate pisma, prelistavate stranice na Internetu, puštate muziku, pa čak možete i da podelite svoj film sa odmora na snimke od po tri minuta – automatski.

A zašto koristite Windows Vistu? Ako ste kao većina ljudi, niste imali mnogo izbora. Gotovo svaki kompjuter koji se prodaje od 2007. godine, ima instaliran operativni sistem Windows Vista. Neki ljudi su izbegli korišćenje Windowsa tako što su kupili Apple računare (to su oni lepi, skupi računari). Ipak, verovatnije je da vi, vaše komšije, vaš šef, vaša deca u školi, i milioni drugih ljudi širom sveta, koristite Windows.

- ✓ Zaposlenima u kompaniji Microsoft trebalo je mnogo truda (i nekoliko godina rada) da naprave Windows Vistu, najbezbedniju verziju Windowsa do sada. (Pitajte ljude koji su prešli sa starijih verzija da li je Vista najbezbednija.)
- ✓ Windows omogućava da nekoliko ljudi koristi isti računar (naravno, ne istovremeno). Svaka osoba dobija sopstveni korisnički nalog. Kada se pokrene Windows, na početnom ekranu se pojavljuju imena korisnika. Čim pritisnu svoje ime, mogu videti *sopstveni* rad – onakav kakvog su ga ostavili. Vista ima nove upravljačke elemente za roditelje koji žele da svojoj deci ograniče korišćenje računara, i spreče pristupanje određenim sadržajima na Internetu.
- ✓ Nova, automatska verzija programa Backup omogućava još jednostavnije pravljenje rezervnih kopija važnih datoteka svake večeri, a to bi trebalo stalno da radite. (Vista Home sadrži Backup program, ali on nije automatski: morate pokrenuti program svake večeri.)
- ✓ Na kraju, Vistin novi moćni program za pretraživanje omogućava da slobodno zaboravite lokaciju na kojoj ste smestili datoteke u svom računaru. Samo pritisnite meni Start i tip podataka koji sadrži ta datoteka: nekoliko reči iz dokumenta, ime grupe koja izvodi traženu pesmu, ili čak datum kada ste slikali Kaću na firminoj zabavi.

Da li bi trebalo da pređem na Windows Vistu?

Svakih nekoliko godina, kompanija Microsoft pušta u prodaju novu verziju Windowsa. Ako ste kupili svoj PC između 2001. i 2006. godine, verovatno ste se već navikli na upravljački mehanizam Windowsa XP. Logično je postaviti zajedljivo pitanje: zašto onda uopšte instalirati Windows Vistu kada Windows XP dobro funkcioniše?

Da, Microsoft je lukav

Kompanija Microsoft reklamira Windows kao korisnog pomagača u velikom računarskom svetu, koji uvek ima na umu vaše interese, ali to nije baš uvek tačno. Windows uvek ima na umu interese *Microsofta*. To ćete shvatiti istog trenutka kada vam bude trebala pomoć zbog funkcionisanja Windowsa, te ih budete pozvali telefonom. Na primer, ukoliko negde iz Amerike pozovete njihovu centralu u Redmondu u državi Vašington, samo prva dva poziva koja im budete uputili biće besplatna. Svaki sledeći razgovor koštaće 35 dolara po pozivu, ali cena uvek može biti promenjena.

Microsoft takođe koristi Windows da reklamira svoje proizvode i usluge. Ponekad pritisnete neku navodno korisnu opciju na meniju, a Windows vas preusmeri na Web

lokaciju na kojoj možete kupiti dodatne proizvode Microsofta ili nekog njihovog partnera. Na primer, na meniju Start, gde obično stoji blok programa spremnih za pokretanje, nalazi se stavka koja vas upućuje na Web lokaciju Windows Marketplace. Ili, kada želite da naručite izradu fotografija i odaberete opciju Order Prints u Windows foto-galeriji (Photo Gallery), prikazaće se samo lista radnji koje su Microsoftovi partneri, i nećete moći da unesete svoje omiljene radnje za izradu slika.

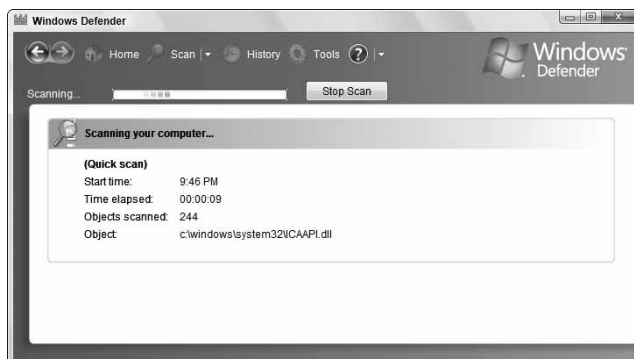
Jednostavno rečeno, Windows ne samo da upravlja vašim računarom, već služi i kao ogromna reklamna alatka za Microsoftove proizvode i usluge. Stoga, Microsoftove reklamne slogane uzmite s dozom opreza.

Ukoliko Windows XP radi sasvim dobro, onda vam verovatno neće ni trebati Windows Vista. Ali u Microsoftu se nadaju da će vas sledeća poboljšanja u verziji Vista naterati da izvadite kreditnu karticu iz novčanika.

Poboljšana bezbednost

Windows Vista je „otpornija“ na napade, pa će zlonamerni programi teže napraviti štetu u vašem računaru. Na primer, Vista ima ugrađeni program Windows Defender koji neprestano traga za *špijunskim programima* (engl. *spyware*). To su mali programi koji špijuniraju vaše aktivnosti, aktiviraju iskačuće reklame i usporavaju rad vašeg računara. U kompaniji Microsoft neprekidno se usavršava Windows Defender, prikazan na slici 1-1, kako bi prepoznao i uništio nove vrste špijunskih programa.

Slika 1-1:
Windows Vista sadrži Windows Defender, besplatan istrebiljivač špijunskih programa koji se automatski ažurira da bi prepoznao najnovije vrste špijunskih programa.

Drugi delovi bezbednosnog režima Viste, nažalost, nisu tako jednostavni. Računar prepoznaje programe kao čiste numeričke nizove, i on ne može da razlikuje dobre nizove – program za obradu teksta, na primer – od loših nizova, kao što su virusi. U Visti je problem identifikacije rešen tako što je prebačen na *vaša* pleća: kadgod na vašem računaru neki veći program pokuša da se pokrene, Vista vam saopštava: „Windows needs your permission to run this program (Windowsu treba vaše odobrenje da bi izvršio ovaj program).“ Zatim vam ostavlja dva izbora: Allow (Dopusti) ili Cancel (Odustani).

Kako bih vam olakšao novu i tešku odovornost, tu novu bezbednosnu mogućnost u Visti obrađujem u poglavlju 10.

Iako vas Windows Defender čuva od špijunskih programa, Vista ne sadrži besplatan antivirusni program. Zbog toga Microsoft poziva da se pretplatite na antivirusni program Live OneCare (www.windowsonecare.com) za 49 dolara godišnje.

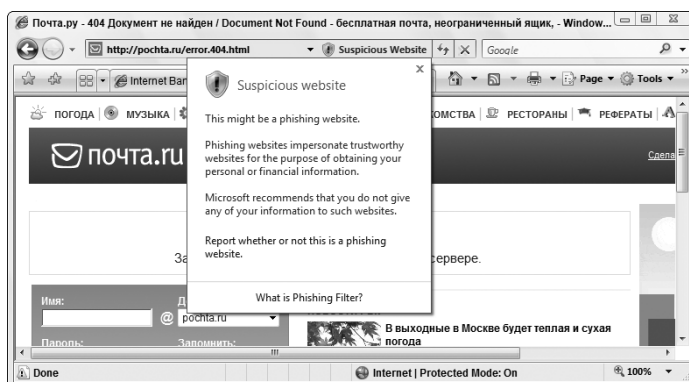
Nova verzija Internet Explorera

Nova verzija Internet Explorera 7 (o kojoj govorim u poglavlju 8) omogućava da još jednostavnije i bezbednije krstarite Webom, koristeći sledeće nove mogućnosti:

- ✓ **Kartično (kaskadno) prelistavanje stranica (engl. *tabbed browsing*):** Donedavno, kada bi se na ekranu nalazile dve otvorene Web lokacije, izvršavale bi se *dve* kopije Internet Explorera. U Visti, Internet Explorer prikazuje nekoliko Web lokacija istovremeno. Svaka od njih je otvorena na zasebnoj stranici s jezičkom kartice pri vrhu strane – on se pritisne i stranice se zamene. Pomoću ovog jezička lakše se mogu uporediti cene na nekoliko lokacija za kupovinu, ili pregledati sadržaj na jednoj Web lokaciji dok se druga učitava u pozadini. Možete čak postaviti i neku grupu Web lokacija kao polaznu stranicu: vaše omiljene lokacije čekaće vas svaka na svojoj kartici, kadgod pokrenete Internet Explorer.
- ✓ **Filtar protiv „pecanja“ (engl. *Phishing Filter*):** Nova zlonamerna pojava nazvana „pecanje“ (engl. *phishing*) podrazumeva slanje e-pisama čiji je navodni pošiljalac neka finansijska institucija, kao što su banke, servisi za elektronsko plaćanje PayPal, eBay i drugi. Dobijena e-pisma izgledaju uverljivo, i u njima vas upozoravaju na neki bezbednosni problem, a sve kako bi vas prevarili da unesete svoje ime i dragocenu lozinku. Novi programski dodatak Phishing Filter implementiran u Internet Explorer, prikazan je na slici 1-2. On će vam pomoći da svoje ime i lozinku sačuvate od prevaranata tako što će nanjušiti lažne Web lokacije pre nego što na njima unesete svoje podatke.
- ✓ **Ugrađeno polje za pretraživanje (engl. *built-in search box*):** Umorili ste se od toga da stalno trčite na Google kako biste pronašli neku Web lokaciju? Pri vrhu prozora Internet Explorera 7 smešteno je maleno polje za pretraživanje (engl. *search box*) za trenutne pretrage. Iako je programirano za Microsoftov pretraživač MSN, u poglavlju 8 pokazaću vam kako da ga podesite na pretraživanje preko Googlea.

- ✓ **RSS dokumenti (engl. *RSS feeds*):** RSS je skraćenica od „vrlo jednostavna distribucija“ (engl. *Really Simple Syndication*); omogućava vam da vidite naslove sa svojih omiljenih Web lokacija u obliku kratke padajuće liste. Ako bacite pogled na RSS polje, možete pregledati naslove najnovijih vesti, na primer, a da ne morate da prekinete posetu svojoj omiljenoj diskusionoj grupi na drugoj Web lokaciji. RSS dokumenti takođe obaveštavaju da li su na vašim omiljenim lokacijama postavljeni novi članci, tako da ne morate bespotrebno da ih posećujete. RSS dokumenti ubrzavaju pregledanje Web stranica i, što je još zgodnije, izostavljaju reklame.

Slika 1-2:
Novi Phishing Filter u Internet Exploreru upozorava na lažne Web lokacije na kojima pokušavaju da vas prevare da unesete svoje ime, lozinku ili broj kreditne kartice.

Novi Media Player i Media Center

Nova verzija Media Playera u Visti ima moderniju, zaokruženu masku i još jednostavnije kontrole. Glavna zvezda je Vistin Media Center, koji ne samo što reprodukuje DVD-ove i muziku, već omogućava da gledate TV na svom računaru, pa čak i da snimate emisije na čvrsti disk kako biste ih kasnije gledali.

Da bi se snimale televizijske emisije, neophodne su dve važne stvari: TV kartica i odgovarajuća verzija Viste. (Vista ima *pet* neverovatnih verzija; sve su opisane pri kraju ovog poglavlja.) Instaliranje TV kartice je jednostavno kao i priključivanje USB uređaja ili postavljanje neke od kartica na matičnu ploču unutar računara. Oba ova postupka opisao sam u knjizi *Upgrading and Fixing PCs For Dummies*, koju je objavila izdavačka kuća Wiley Publishing, Inc.

Upisivanje podataka na DVD diskove

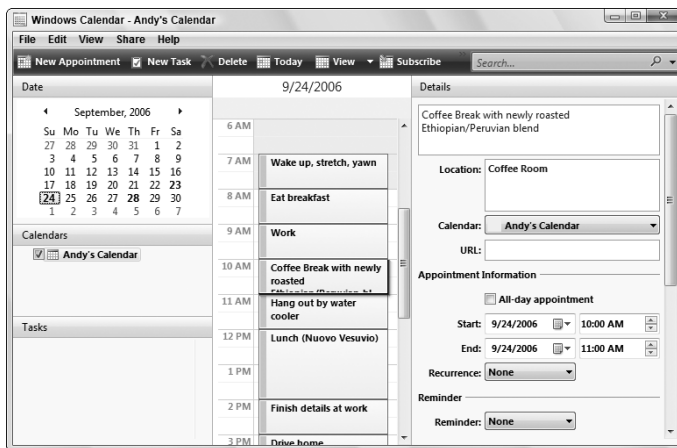
Nakon više od pet godina kako su se DVD pisari pojavili na tržištu, Windows napokon može da ih upotrebi, a da ne morate koristiti neki dodatni softver (dekoder ili kodek), kao do sada. Windows Vista omogućava da kopirate datoteke i filmove na DVD-ove kao i na kompakt diskove.

Pomoću Vistine ažurirane verzije Movie Makera (opisuje se u poglavlju 16) možete svoje snimke koje ste napravili kamerom pretvoriti u DVD datoteke koje možete reprodukovati na običnom DVD čitaču i televizoru. Pošaljite ih svojim prijateljima i pripremite se za lavinu povratnih DVD snimaka sa odmora.

Kalendar

Po prvi put, Windows ima kalendar, prikazan na slici 1-3, koji će vam pomoći da lakše uskladite svoje poslovne obaveze. Svoj kalendar možete čak postaviti na neki drugi računar ili lokaciju na Webu, te ga sinhronizovati sa kalendarima svojih prijatelja i kolega.

Slika 1-3:
Ugrađeni program Calendar u Visti, prati vaše poslovne obaveze, i usaglašava vaš kalendar sa kalendarima drugih radi koordinacije sastanaka.

Jednostavnije nalaženje datoteka

Windows XP je zaista kilav kada treba pronaći datoteke. Na računaru s mnogo podataka na čvrstom disku, treba mu nekoliko minuta da pronađe datoteku po njenom imenu, a ukoliko tražite datoteke po ključnoj reči ili frazi, spremite se za produženi vikend. Nasuprot Windowsu XP, Vista u svoje slobodno vreme, dok ne izvršava programe, indeksira svaku reč na vašem čvrstom disku.

Umesto da vas šalje u neprestanu potragu za vašim datotekama, Vista automatski pamti lokacije na kojima se one nalaze. Na primer, potražite svaki dokument u kome se spominje reč „celer“, i Vista će trenutno prikazati listu datoteka, spremnih da se otvore na dvostruki pritisak mišem. Kad god budete napravili nov dokument u kome se spominje reč „celer“, Vista automatski pamti njegovu lokaciju, što ponovno učitavanje podataka čini bržim i lakšim.

Polje za pretraživanje u Windows Visti nalazi se na meniju Start, na vrhu svake omotnice, u prozoru Help and Support, i na još nekoliko ključnih mesta. Korisno polje za pretraživanje i Vistin ažurirani indeks, čine da brže no ikada pronađete datoteke i programe koje želite.

Vista čak ažurira svoj indeks – dopunjuje ga rečima koje se pojavljuju na Web lokacijama koje ste nedavno posetili, omogućavajući vam da brzo preletite naslove koje ste pregledali prošle nedelje.

U poglavlju 6 objašnjavam kako da aktivirate polje za pretraživanje Search box.

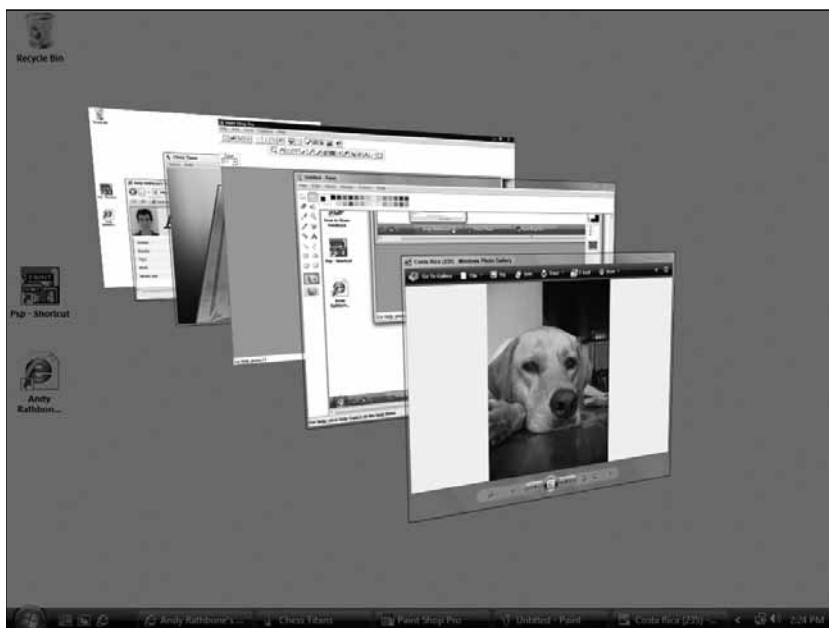
Vista je lepša

U Microsoftu su potrošili neko vreme kako bi Visti dali trodimenzionalan izgled, poslasticu koja je dostupna samo na računarima sa snažnom grafičkom podrškom. Ukoliko, na primer, ne možete da pronađete neki od otvorenih prozora, pritisnite tastere Windows i Tab: svi prozori će se pojaviti na vašem ekranu u trodimenzionalnom prikazu (engl. *flip 3D view*), što se vidi na slici 1-4.

Pređite pokazivačem miša preko ma kog imena programa na paleti poslova, a Vista će prikazati umanjeni prikaz trenutnog sadržaja tog prozora, te će se lakše učitati u moru tekućih programa.

Slika 1-4:

Pritisnite taster Tab dok držite pritisnut taster Windows kako biste dobili trodimenzionalan prikaz tekućih otvorenih prozora. Pritisnite Tab ili okrećite točkić na mišu da biste prelistali otvorene prozore, a kada pronađete željeni prozor, otpustite taster Windows

Može li Vista da radi na mom PC-ju?

Ako Windows XP već dobro radi na vašem računaru, verovatno će raditi i Vista, ali ne najbolje. Ukoliko nadogradite svoj računar s još nekoliko stvarčica, Vista će bolje funkcionisati; o tome govorim u 7. izdanju knjige *Upgrading and Fixing PCs For Dummies*. Evo liste za kupovinu:

- ✓ **Video:** Vista zahteva moćnu grafiku za svoje moderne 3D mogućnosti, kao što je trodimenzionalni prikaz prozora (slika 1-4). Nadograđene grafičke kartice koštaju više od 100 dolara, i ne mogu se ugraditi u prenosne računare. Ali ukoliko grafici na vašem računaru nedostaje snaga, a vašem novčaniku novac, ne očajavajte. Vista može izgledati i običnije, a vaš računar će sasvim dobro raditi i bez trodimenzionalnog prikaza.
- ✓ **Memorija:** Vista obožava memoriju. Računar mora imati 1 GB memorije ili više da bi sve odlično funkcionisalo. Memoriju je jednostavno instalirati i relativno je jeftina, te zato nemojte škrtariti na tome.
- ✓ **DVD:** Za razliku od Windowsa XP koji se instalirao s kompaktnog diska, Windows Vista se nalazi na DVD-u, što znači da vaš računar mora imati DVD čitač kako biste mogli da je instalirate. Ovo verovatno neće predstavljati problem za većinu računara danas, ali može isključiti neke starije prenosive računare.

Većina starijih programa može raditi u Windows Visti bez problema. Neki, ipak, neće raditi, uključujući većinu bezbednosnih programa, kao što su antivirusni programi, zaštitne barijere (engl. *firewall*) i slični. Moraćete da proverite kod proizvođača da li možete dobiti besplatnu nadogradnju stare verzije programa.

Kupujete nov računar da biste radili u Visti? Posetite ma koju radnju, i pronaći ćete mnogo računara na kojima je instalirana Windows Vista. Ako vas zanima koliko dobro određeni računar podržava Vistu, pritisnite dugme Start, izaberite Control Panel, i otvorite opciju System and Maintenance. Zatim, odaberite Performance Information and Tools. Vista prikazuje opciju Windows Experience Index koja prikazuje performanse za taj konkretan računar u opsegu od 1 (loše) to 5 (odlične).

Niste sigurni koju verziju Windowsa imate na računaru? Na meniju Start, desnim tasterom miša pritisnite ikonicu Computer i odaberite opciju Properties. U prozoru koji će se pojaviti piše koja je verzija Windowsa instalirana na vaš računar.

Mogu li da podesim Windows Vistu tako da izgleda kao Windows XP?

Neki ljudi obožavaju Vistino novo korisničko okruženje; drugima ono izgleda kao komandna tabla iznajmljenog vozila. Evo nekoliko postupaka koje možete primeniti da bi Vista izgledala *skoro* kao Windows XP:

1. **Prvo izmenite meni Start:** pritisnite desnim tasterom miša dugme Start, odaberite Properties, zatim opciju Classic Start Menu, i pritisnite OK.
2. **Zatim se vratite na radnu površinu:** pritisnite desnim tasterom prazan deo radne površine i odaberite Personalize. Na kartici Theme, iz padaćućeg menija odaberite opciju Windows Classic. Pritisnite OK.

3. Na kraju, postavite menije na vrh svake omotnice: otvorite omotnicu Documents iz menija Start. Pritisnite dugme Organize, izaberite Folder and Search Options, a zatim Use Windows Classic Folders. Pritisnite OK.

Ovi postupci ne samo što čine da vaše korisničko okruženje bude nalik na prethodnu verziju Windowsa, već ubrzavaju stariji računar koji se „muči“ da podrži sve te grafičke novotarije u Visti.

Pet ukusa Viste

Windows XP imao je samo dve verzije: jednu za kućne korisnike i drugu za firme. Microsoft je dodatno zakomplikovao stvar deleći Vistu na pet različitih verzija, svaku s različitom cenom.

Na sreću, samo tri verzije su namenjene krajnjim korisnicima, a većina ljudi će verovatno odabrati verziju Windows Vista Home Premium. Ipak, u tabeli 1-1 opisujem svih pet verzija, kako bih raščistio zbrku.

Tabela 1-1 Pet ukusa Windows Viste

<i>Verzija Viste</i>	<i>Opis</i>
Windows Vista Home Basic	Podseća na Windows XP Home Edition; izostavljene su Vistine moderne multimedijalne mogućnosti, kao što su upisivanje podataka na DVD-ove, HDTV, TV snimanje i druge slične.
Windows Vista Home Premium	Verzija Windows Viste Home Basic, ali sa svim multimedijalnim mogućnostima. Ciljnu grupu čine ljudi koji gledaju TV na računaru ili često prave DVD-ove s video snimcima.
Windows Vista Business	Slično svom starijem bratu, Windowsu XP Profesional, namenjena je poslovnom tržištu. Ima faks program, na primer, ali joj nedostaju multimedijalne mogućnosti kakve ima Vista Home Premium.
Windows Vista Enterprise	Ova verzija namenjena poslovnim korisnicima ima još više alatki, kao što su podrška za dodatne jezike i veće mreže.
Windows Vista Ultimate	Kombinacija verzije za kućne i poslovne korisnike, namenjena zagrženim korisnicima računara: onima koji vole da igraju igrice, ljudima u video industriji i svima koji provode život nagnuti nad tastaturom.

Iako ovih pet verzija na prvi pogled izgleda komplikovano, nije tako teško odabrati jednu od njih. Budući da je Microsoft sve verzije Viste stavio na jedan DVD, svoju verziju možete nadograditi kad god hoćete, tako što ćete izvaditi

kreditnu karticu i dobijenim ključem otključati mogućnosti jače verzije. Evo nekoliko smernica koje će vam pomoći da odaberete potrebnu verziju:

- ✓ Ukoliko vaš PC ne može da prikaže i snima TV emisije, a vi ne želite da pravite DVD-ove sa svojim video snimcima, ne razbacujte novac i nabavite verziju **Windows Vista Home**. Dobra je za obradu teksta, slanje elektronske pošte i Internet.
- ✓ Ako želite da upisujete podatke na DVD-ove i/ili snimate TV emisije na svom PC-ju, tada spremite novac za **Windows Vista Premium**.
- ✓ Ljudi koji održavaju Web servere na svojim računarima – a znaćete ukoliko to radite – poželete verziju **Windows Vista Business**.
- ✓ Posvećeni igrači igrice i profesionalci u kompjuterskoj industriji odabraće **Windows Vista Ultimate** zato što obuhvata *sve* što imaju druge verzije.
- ✓ Kompjuterashi koji rade u kompanijama, raspravljajući sa svojim šefovima da li im je potrebna verzija **Windows Business** ili **Windows Enterprise**. Odlučiće na osnovu veličine firme – mala (Windows Business) ili velika kompanija (Windows Enterprise).

Jeftinija verzija, **Vista Starter**, nije dostupna na tržištu Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, Australije i u zemljama Evropske unije. Prodaje se po nižoj ceni u 119 zemalja u razvoju, kao što je Malezija. (To nije Microsoftov gest dobre volje, već pokušaj da se smanji piraterija.)